

κανθῶδες μικροῦ ὕψους, πιθανῶς τῆς οἰκογ. τῶν Κυναροειδῶν (Cynareae), ζιζάνιον τῶν ἀγρῶν Εὐβ. (Ἀκρ. Στρόπον. Ψαχν.) Λειψ. Ρόδ.: *Nā pāte nā skalíssete ékeíno tó s'táro*, γέμισε 'πὸ γκουρλομάτες Ψαχν. Μὴν πᾶς ξ'πόλ'τους, θὰ πατήης κανὶ γκουρλουμάτα Στρόπον. *Τί τοῦ ἐδίσαις τοῦ ζῶ 'κεῖ; οὐλον γκουρλουμάτις ἔχ', τί θὰ φάη;* Ἀκρ. Συνών. *ἀ γ κ ἄ θ ι, ἀ σ π ρ ἄ γ κ α θ ο. στ)* Τὸ φυτὸν Κιχώριον τὸ ἐντετυμημένον (Cichorium divaricatum) τῆς οἰκογ. τῶν Συνθέτων (Compositae), τὸ κοινῶς λεγόμενον *πικραλίδα* Εὐβ. (Αὐλωνάρ. Κουρ. Στρόπον.): *"Αμα ἡ πικραλίδα παλιουρῶς", τὴ λέμε γκουρλουμάτα (ἄμα παλιουρῶς = ὕταν ἐκβλαστήσῃ ἀκανθῶδεις ἐκφύσεις) Στρόπον.*

γρυλλοματιάζω Πάξ. γρυλ-λ^d ομ-ματιάζω Ρόδ. γκουρλοματιάζω Ἡπ. Παξ. γουρλοματιάζω Ἀττικ. Θήρ. Πελοπν. (Κερπιν.) Στερελλ. (Τοπόλ.) γουρλοματιάζω Θήρ. γουρλοματιάζω Εὐβ. (Βρύσ.) γκουρλοματιάζω Ἡπ. (Ραδοβύζ.) γκουρλουματιάζω Θράκ. ἀγουρλουματιάζω Λέσβ. ἀγκουρλουματιάζω Λέσβ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γ ρ υ λ λ ο μ ἄ τ η ς.

1) Μὲ ἐνεργ. καὶ παθητ. σημασίαν, μετβ. καὶ ἀμτβ., ἀνοίγω ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμούς μου (λόγω ζωντῆς ἐπιθυμίας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας) Ἀττικ. Εὐβ. (Βρύσ.) Θήρ. Θράκ. Παξ. Πελοπν. (Κερπιν.) Ρόδ. Στερελλ. (Τοπόλ.): *Γουρλομάτιασα ἀπ' τὴν πείνα Τοπόλ. Τί τὰ γουρλομάτιασες τὰ σῦκα;* Κερπιν. *Δὲν εἶδες πῶς γουρλομάτιασε ἀπ' τὴν ἀχάμνια;* (= ἰσχνότης) Βρύσ. *Πῆγε καὶ τὸν βρῆκε γουρλοματιασμένο Ἀττικ. Ἀσ'κῶνεται καὶ βήεται 'ς τὸ φαῖ ἄνιφτος, γρυλλοματιασμένος Παξ. Τ'λίγιτι οὐ ὄφινος 'ς τοῦ λιμό τ' βασιλόπ'λου, ὥστι νὰ τοῦ πνίξ' κὶ γκουρλουμάτιασι τοῦ βασιλόπ'λου (ἐκ παραμυθ.) Θράκ. Συνών. γ ρ υ λ λ ὶ ω ν. Α 1. 2)* Προσβλέπω τινὰ μετ' ὀργῆς, βλοσυρῶς ἢ ἀπειλητικῶς, ἀγριοκοιτάζω Ἡπ. Λέσβ.: *Τί σ' φταίει καὶ τὸ γρυλλοματιάζεις ἔτσ' τὸ παιδί;* Ἡπ. *Ἀγουρλουμάτιασι καλὰ - καλὰ τοῦ γαβροῦ Λέσβ. Συνών. βλ. εἰς λ. ἀ γ ρ ι ο κ ο ι τ ἄ ζ ω. 3)* Κοιτάζω με ἀδιακρίσιαν Ἡπ. (Ραδοβύζ.) 4) Βασκαίνω Θήρ.

γρυλλοματιάρης ἐπίθ. ἀμάρτ. Οὐδ. γουρλοματιάτικο Πελοπν. (Κερπιν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γ ρ υ λ λ ο μ ἄ τ η ς.

Γ ρ υ λ λ ο μ ἄ τ η ς Α 1, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθα καὶ συνών.

γρυλλομάτιασμα τό, ἀμάρτ. γκουρλουμάτιασμα Ἡπ. Παξ.

Ἐκ τοῦ ρ. γ ρ υ λ λ ο μ α τ ι ἄ ζ ω.

Τὸ ὑπερβολικὸν ἀνοιγμα τῶν ὀφθαλμῶν, τὸ ἄγριον κοιτάγμα, τὸ ἄγριον βλέμμα.

γρυλλοματούσικος ἐπίθ. ἀμάρτ. γκουρλουματούσ' - κους Θράκ.

Ἐκ τοῦ ἀμάρτ. ἐπίθ. γ ρ υ λ λ ο μ α τ ο ὕ σ η ς καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. - ι κ ο ς.

Ὡς οὖς, εἶδος κεντήματος ὕφαντοῦ ἐπὶ τῆς ποδιᾶς τῶν γυναικῶν.

γρύλλος ὁ, πολλὰ γρύλλος Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γρύλλους βόρ. ἰδιώμ. γρύλ-δο Ἀπουλ. (Στερνατ.) Καλαβρ. (Μπόβ. Χωρίο Ροχούδ.) γρύλ-δο Ἀπουλ. (Καστριν.) γρύλλης Κύθν. — Μ. Στεφανίδ., Λεξικογρ. Ἀρχ. 6 (1923), 225 γούρλος Εὐβ. (Αὐλωνάρ.) Θηλ. γρύλλα Ἰων. (Κρήν.) Κύθν. Μεγίστ.

— Μ. Στεφανίδ., Ὀρολογ. δημῶδ., 21 γρύλ-λα Κύπρ. γρούλ-λα Καρ. (Ἀλικαρνασσ.) Κῶς γκύρλα Ἡπ.

Τὸ ἀρχ. οὖς. γ ρ ὕ λ ο ς, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ τὸ Ἑλληνιστ. καὶ Βυζαντ. γ ρ ὕ λ λ ο ς = χοῖρος, ἡχομιμητικῶς ἐκ τῆς φωνῆς γ ρ ὕ. Σχετικῶς μετὰ τὴν σημασιολογικὴν ἐξέλιξιν τοῦ νεοελλην. γρύλλος πβ. τὸ ἰταλ. grillo, τὸ ὅπ. ἐκ τοῦ Λατιν. gryllus (διὰ τὰς σημασίας τοῦ ὅπ. βλ. G. Goetz, Glossar. Latin. εἰς τὴν λ.) Δι' ἄλλην, ἐκτὸς τῆς παραγομένης φωνῆς, ὁμοιότητα τοῦ ἐντόμου (τὸ ὅποιον χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐξωφθαλμίων) πρὸς τὸν χοῖρον πβ. Μ. Στεφανίδ., Ὀρολογ. δημῶδ., 21.

1) Χοῖρος Κῶς — Λεξ. Μπριγκ. Περίδ.: *Ἐγέν-νησεν ἡ γρούλ-λα μας κὶ ἤκαμεν βένδε γρουλ-λάτσια* Κῶς. *Ἐπὶ τὸ πολ-λύ φαῖ ἐπαθύνεσε σὰν δὴ γρούλ-λα αὐτόθ.* 2) Γένος ὀρθοπτέρων ἐντόμων τῆς οἰκογ. τῶν Γρυλλιδῶν (Gryllidae), ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πλέον γνωστὰ εἶδη εἶναι: α) Γρύλλος ὁ οἰκοδίατος (Gryllus domesticus), β) Γρύλλος ὁ ἀγροδίατος (Gryllus campestris) πολλὰ γ.: *Ἰδῶ 'ς τὰ χουράφια ποῦ 'χ'νι νιρά, εἶνι πολλοὶ γρύλλ' κὶ λαλᾶν τ' νύχτα* Θεσσ. (Καρυά). *Πάνον 'ς τὰ δέντρα ἐτρίλλιζαν οἱ γρύλλοι* Κ. Θεοτόκ., Καρυάβ., 44. || Φρ. *Ἐχει γρύλλους αὐτός ὁ ἄνθρωπος* (= ἔχει ἰδιοτροπίες) Κεφαλλ. || Ποιήμ.

Οἱ γρύλλοι ἐτραγονδοῦσανε μακριά,
κ' ἔσπασε μέσ' 'ς τὰ φυλλώματα ἡ σελήνη

Γ. Τσουκαλ., εἰς Ἀνθολογ. Η. Ἀποστολίδ., 468.

Ὡς καὶ τὰ κυπροκούδονα κ' οἱ γκιόνηδες κ' οἱ γρύλλοι ἐμέθυσαν ἀπ' τὴ χαρὰ τ' ἀποψινοῦ τ' Ἀπρίλη

Σ. Γρανίτσ., εἰς Ἀνθολογ. Η. Ἀποστολίδ., 58. Ἡ σημ. καὶ εἰς Σομ. Συνών. β ο ρ τ σ ὀ ν ι, τ ρ ι ζ ὀ ν ι, τ σ ι ρ ἰ π ι λ ο ς. β) Εἶδος ἀπτέρου ἀκρίδος Ἀπουλ. (Καστριν. Στερνατ.) Καλαβρ. (Μπόβ. Χωρίο Ροχούδ.): *Οἱ γρύλ-δοι μοῦ φάγαν δὲ σιτάρι* Μπόβ. Συνών. *ἀ γ ρ ι μ ο ὕ τ σ α, ἀ κ ρ ἰ δ α, ἀ τ τ ἔ λ α γ ο ς, κ α ρ κ α λ ἔ τ σ ι.* γ) Μεταφ. ὡς ἐπίθ., ὁ ἔχων χοντρές θηλές μαστῶν Καλαβρ. (Χωρίο Ροχούδ.): *Αἶγα γρύλ-δο εἶναι ἡ αἶγα μετὰ βυζ-ζία χρονδὰ* (γίδα γρύλλος εἶναι ἡ γίδα μετὰ χοντρές θηλές μαστῶν). 3) Ὁ καθ' ὑπερβολὴν ἀνοικτὸς ὀφθαλμὸς Κρήτ. (Σφακ.) Κύθηρ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Εἶδα μοῦ δείχνεις τσί γρύλλους σου;* Σφακ. *Αὐτὸς ἔχει κάτι γρύλλους, ποῦ δὲ σοῦ κάνει καλὸ νὰ τοὺς γλέπης* Κύθηρ. β) Τὸ ὑπερβολικὸν ἀνοιγμα τῶν ὀφθαλμῶν Ἡπ. γ) Μεταφ., ἐλαιώδης σταγὼν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὕδατος, πιθαν. κατὰ παρομοίωσιν πρὸς καθ' ὑπερβολὴν ἀνοικτὸν ὀφθαλμὸν Μ. Στεφανίδ., Ὀρολογ. δημῶδ., ἐνθ' ἄν. 4) Συνήθως κατὰ θηλ., τὸ φυτὸν Χρυσάνθεμον τὸ σιτόφυλλον (Crysanthemum segetum) τῆς οἰκογ. τῶν Συνθέτων (Compositae), τὸ ὅποιον φροντίζουν νὰ προσθέτουν αἱ γυναῖκες εἰς τὸν ἀνθινὸν στέφανον τῆς Πρωτομαγιάς Ἰων. (Κρήν.) Κάμπ. Κύθν. — Μ. Στεφανίδ., Λεξικογρ. Ἀρχ. 6 (1923), 225: *Οἱ γυναῖκες μαζί μετὰ τὰ ἄλλα χορτάρια βάνουνε 'ς τὸ «μάη» καὶ γρύλλα γιὰ νὰ γρυλλώνουν* (δηλ. νὰ μὴ νυστάζουν, νὰ εἶναι ἐργατικά κατὰ τὸν Μάιον) Κρήν. *Ὅπως φορεῖ τὴ γρύλλα, τὸν ἀγαπᾶνε οἱ γυναῖκες* Κύθν. Συνών. γ ρ υ λ λ ο μ ἄ τ η ς Β 3 γ, μ α ν τ ε λ ἰ ν α. 5) Ὡς ἐπίθ., γ ρ υ λ λ ο μ ἄ τ η ς 1, τὸ ὅπ. βλ., Εὐβ. (Αὐλωνάρ.) Κάμπ.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τὸν τύπ. Γρύλλος Ἀθῆν. Εὐβ. (Χαλκ.) Κρήτ. Μακεδ. (Θεσσαλον.) Στερελλ. (Ἀφίδν.) κ.ά. καὶ ὡς παρων. ὑπὸ τὸν τύπ. Γούρλος Πελοπν. (Λαγκαδ.)

γρυλλοτηρῶ ἀμάρτ. γουρλοτηρῶ Πελοπν. (Μανιάκ.)

Ἐκ τοῦ οὖς. γ ρ ὕ λ λ ο ς καὶ τοῦ ρ. τ η ρ ὦ.

